

Odkup gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov v letu 2023

Špela Ščap, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 05.08.2024 (<https://doi.org/10.20315/10.20315/IG.2024.0039>)

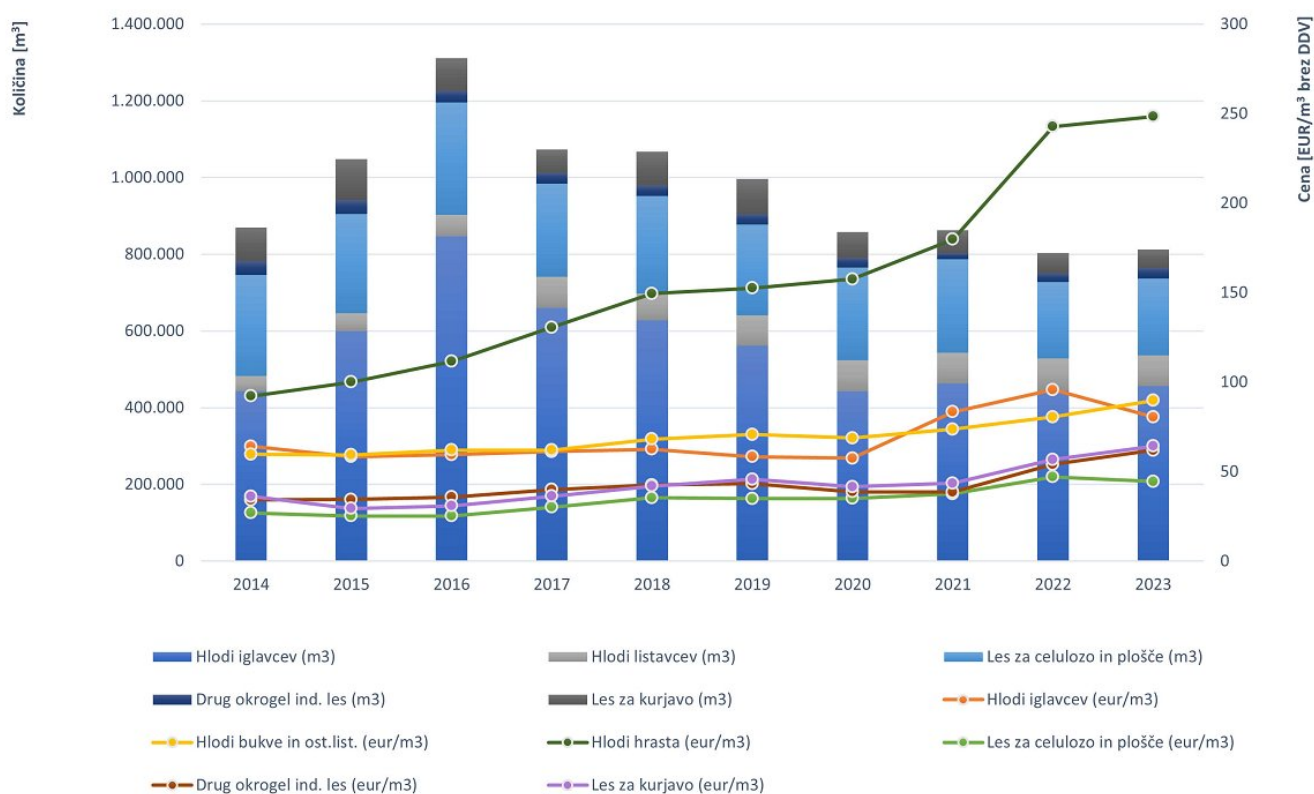

Statistični urad RS na podlagi Zakona o državni statistiki zbira podatke o vrednosti, količinah in povprečnih cenah gozdnih lesnih sortimentov, ki se iz zasebnih gozdov prodajo na trg. Za razširjen seznam gozdnih lesnih sortimentov po kakovostnih razredih, odkupne cene iz zasebnih gozdov spremlja tudi Gozdarski inštitut Slovenije. V prispevku obravnavamo značilnosti odkupa gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov v Sloveniji, s poudarkom na letu 2023.

Metodologija spremljanja značilnosti odkupa gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov je bila opisana v publikaciji *Kazalniki gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji* (ur. Triplat, 2022), zato v prispevku predstavljamo le rezultate analiz.

Količine odkupa gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov v letu 2023

Statistični urad RS (SURS) z raziskavo imenovano »Odkup lesa« zajame med 40 in 50 % količin gozdnih lesnih sortimentov (GLS) pridobljenega iz zasebnih gozdov, ki v enem letu vstopi na trg. Pri tem Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) ocenjuje, da se deleži zajema količin razlikujejo po skupinah GLS; največ količin odkupa SURS z raziskavo zajame pri lesu za celulozo in plošče, najmanj pa pri lesu za kurjavo. Zato je pri interpretaciji predvsem absolutnih podatkov o količinah in vrednosti odkupa potrebna previdnost. V letu 2023 je po podatkih SURS odkup GLS iz zasebnih gozdov znašal 812.549 m³, kar je 1 % več kot leta 2022. V strukturi odkupa je s 56 % prevladovala skupina hlodi za žago in furnir iglavcev, s 15 % sledi les za celulozo in plošče iglavcev ter z 9 % les za celulozo in plošče listavcev. V primerjavi s prejšnjimi leti se je v lanskem letu najbolj povečal (+20 %) odkup skupine drug okrogli industrijski les listavcev (sem uvrščamo taninski les, les za drogove, pilote, ograje, jamske opornike, kolje za vinograde), ki je skupaj predstavljal 3 % skupnega odkupa GLS.

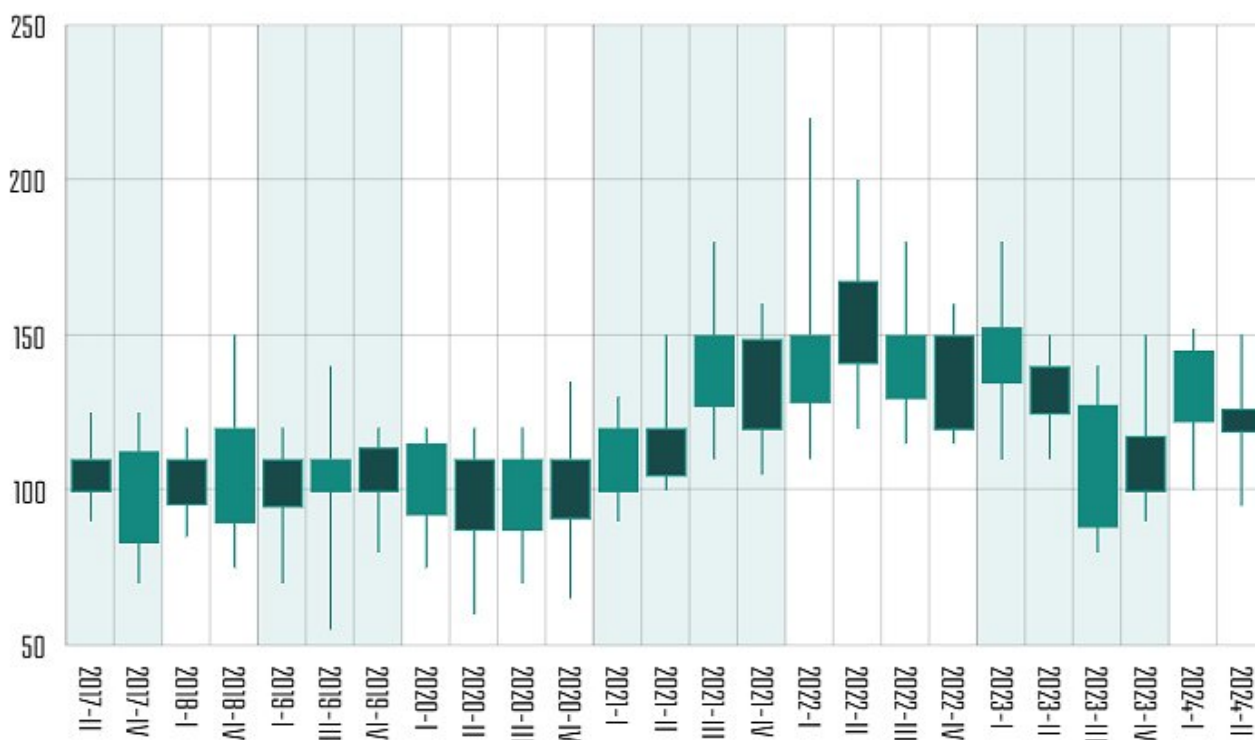
Slika 1: Odkupne količine in povprečne cene posameznih skupin gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov v zadnjem obdobju (količine odkupa so prikazane v stolpcih, odkupne cene pa z linijami). (Vir: Statistični urad RS (SURS); preračuni: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS))

Cene gozdnih lesnih sortimentov v 2023 rekordne za hlode in les za kurjavo listavcev

Odkupne cene gozdnih lesnih sortimentov na kamionski cesti iz zasebnih gozdov na mesečni ravni spremljata SURS in sicer za 10 skupin gozdnih lesnih sortimentov, ter na vsako četrletje GIS za 38 sortimentov razvrščenih v kakovostne razrede. Po podatkih SURS so se v letu 2023 povprečne letne odkupne cene znižale pri sortimentih iglavcev, zvišale pa pri listavcih. Najbolj se je povprečna cena znižala za hlodovino iglavcev (-16 %) in je v letu 2023 znašala 80,54 EUR/m³ brez DDV. V primerjavi z letom 2022, se je povprečna letna odkupna cena najbolj zvišala za bukovo hlodovino (+12 %) in drug okrogli industrijski les (tehnični les, npr. drogovi, taninski les, les za ograje, stebre, pilote,...) (+16 %). Povprečna cena hlodovine bukve je tako v letu 2023 znašala 89,71 EUR/m³ brez DDV. Cena hlodovine hrasta že več kot desetletje narašča, v letu 2023 je znašala 248,38 EUR/m³ brez DDV. Cene lesa za celulozo in plošče med leti nihajo, pri iglavcih se je cena v obdobju 2018–2021 gibala okrog 30 EUR/m³ brez DDV, v letu 2022 se je zvišala na 40,63 EUR/m³ brez DDV, v letu 2023 pa je cena znašala 35,27 EUR/m³ brez DDV. Pri listavcih je bila povprečna cena v letih 2020 in 2021 okrog 43 EUR/m³ brez DDV, v letu 2022 je znašala 55,59 EUR/m³ brez DDV, v letu 2023 pa 60,17 EUR/m³ brez DDV. Povprečna letna cena lesa za kurjavo iglavcev se po letu 2021 niža in je v letu 2023 znašala 29,49 EUR/m³ brez DDV, pri listavcih pa je bila cena v letu 2023 rekordna in je znašala 66,75 EUR/m³ brez DDV (+10 % v primerjavi z letom 2022).

Tudi GIS, ki v sredini posameznega četrletja zbira in vodi odkupne cene GLS na kamionski cesti iz zasebnih gozdov, je v letu 2023 zabeležil rekordne cene hlodov hrasta in bukve; najvišje so bile zabeležene februarja, takrat so se cene v primeru bukve gibale med 80 EUR/m³ brez DDV (za kakovostni razred D) in 120 EUR/m³ brez DDV (za kakovostni razred A1), v primeru hrasta pa med 130 EUR/m³ brez DDV (kakovostni razred D) in 525 EUR/m³ brez DDV (kakovostni razred F1). Po podatkih GIS so se tekom leta 2023 cene najbolj znižale za hlodovino iglavcev; v poletnih mesecih so bile cene za povprečno 30 % nižje kot v prvi polovici leta. V povprečju so se cene pri hlodih smreke v lanskem letu najbolj znižale za kakovostne razrede C, D1 in D2 in sicer v vseh primerih za 19 % v primerjavi z letom 2022. Februarja 2023 smo zabeležili rekordne cene tudi pri brusnem lesu smreke in jelke, srednja vrednost je znašala 55 EUR/m³ brez DDV. Cene lesa za celulozo in plošče smreke, jelke in rdečega bora so se v letu 2023 gibale med 30–45 EUR/m³ brez DDV, za bukev med 55–70 EUR/m³ brez DDV in za druge trde listavce med 50–65 EUR/m³ brez DDV. Podobno kot pri industrijskem lesu slabše kakovosti, so se tudi cene lesa za kurjavo v letu 2023 postopoma nižale, a kljub temu ostale visoke v primerjavi z leti prej. Februarja je pri bukvi cena znašala 80 EUR/m³ brez DDV in novembra 65 EUR/m³ brez DDV, pri drugih trdih listavcih je bila februarska cena 70 EUR/m³ brez DDV, novembrska pa 60 EUR/m³ brez DDV.

Grafikon prikazuje cene sortimentov **Smreka** kakovostnega razreda **A**.

Slika 2: Minimalna, maksimalna in srednja vrednost (mediana) odkupnih cen gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov v obdobju 2017–2023. Podatki so prikazani v EUR/m³ brez DDV na kamionski cesti. Na strani wcm.gozdis.si je mogoč prikaz cen po drevesnih vrstah za vsak kakovostni razred posebej. (Na ordinatni osi so z rimskimi številkami označena četrtletja znotraj leta). (Vir: Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) - Cene GLS)

Ocena stanja kazalnika Odkup lesa iz zasebnih gozdov v letu 2023

Iz podatkov statistične raziskave SURS-a o količini odkupa GLS iz zasebnih gozdov je predvsem zaradi delnega zajema obsega celotnih odkupnih količin težko oceniti stanje kazalnika. Kljub temu pa so ti podatki koristni pri spremljanju gibanja trendov odkupa GLS iz zasebnih gozdov. Pri oceni stanja kazalnika si pomagamo tudi s podatki o strukturi proizvodnje GLS v zasebnih gozdovih in sicer s količinami, ki so se v letu 2023 pojavile na trgu. Te podatke vodi GIS. Predvsem zaradi prenamnožitve podlubnikov, snegolomov in vetroloma, je bilo v letu 2023 po ocenah za 10 % več GLS na trgu iz zasebnih gozdov kot v letu 2022. Ocenjujemo, da se je v letu 2023 na trgu pojavilo 61 % pridobljenih GLS iz zasebnih gozdov, ostalo se je porabilo za domače potrebe. Slovenski trg GLS in gibanje cen le teh postajajo vedno bolj odvisni od gospodarskih, družbenih in političnih razmer v tujih državah. Cene hlodov listavcev ter lesa slabše kakovosti za energetske rabe so bile v letu 2023 rekordne, medtem ko je cena hlodov iglavcev, ki v odkupu predstavljajo največji delež upadla za 16 %. Na aktivnost zasebnih lastnikov gozdov pri izvajanju sečnje in prodaji lesa je v letu 2023 vplivalo več dejavnikov: slabo stanje evropskega in svetovnega gradbenega sektorja, pojemajoča konkurenčnost žagarske panoge in drugih lesnopredelovalnih obratov, naravne motnje v gozdovih (snegolomi, vetrolomi), prenamnožitve podlubnikov, obsežne poplave. Konec leta 2023 se bo začela izvajati nova evropska uredba EUDR (ang. EU Deforestation Regulation), ki bo močno vplivala na trg GLS tudi v Sloveniji.

Več informacij o značilnostih odkupa GLS iz zasebnih gozdov v Sloveniji je prosto dostopnih v širši obliki kazalnika:
<https://wcm.gozdis.si/sl/podatki/kazalniki/podatki/2021090721322964/odkup-lesa-iz-zasebnih-gozdov/>

Viri

Gozdarski inštitut Slovenije (GIS). 2024. Podatkovna zbirka WCM: Odkupne cene gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov. Vir dostopen na:
<https://wcm.gozdis.si/sl/podatki/cene/podatki/2021100414342192/cene-gozdnih-lesnih-sortimentov/>

Stare, D., Ščap, Š. 2019. Odkupne cene gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov v Sloveniji = Purchase prices of the forest wood assortments from private forests in Slovenia. Gozdarski vestnik, letn. 77, št. 4, str. 170-178

Statistični urad RS (SURS). 2024. Metodološko pojasnilo Odkup lesa. Vir dostopen na:
<https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/8205/16-052-MP.pdf>

Statistični urad RS (SURS). 2024. Podatkovna zbirka Si-Stat: Odkup lesa. Vir dostopen na:
<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/1656402S.px/>

Ščap, Š. 2022. Odkup lesa iz zasebnih gozdov. V: TRIPLAT, Matevž (ur.). Kazalniki gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji. Ljubljana: Gozdarski inštitut Slovenije, Založba Silva Slovenica, str. 66-74. DOI: 10.20315/SFS.183

Ščap, Š., Zafran, J. 2022. Metodologije spremljanja cen gozdnih lesnih sortimentov v izbranih državah. Acta Silvae et Ligni, 128, str. 19-31. DOI: 10.20315/ASetL.128.3

Ščap, Š., Flajšman, K. 2024. Pregled nad cenami gozdnih lesnih sortimentov v letu 2023. InfoGozd : skrbno z gozdom, let. 5, št. 1, str. 17-24. DOI: 10.20315/IG.2024.0004